

Leons Paegle

ZEMES SĀLS

Komedija 3 cēlienos

Darbojas

Jānis Dulburs, pavēcs, bagāts lauksaimnieks. Ance, viņa otrā sieva. Malda, viņa meita no pirmās laulības. Jānis, jauns puisis «Dulburos». Teodors, strādnieks «Dulburos». Erichs Eiche, deputats, «Iekrāšanas Centra» tīderis. Johans, viņa dēls, students, «Nenāc Klāt» korporācijas loceklis. Kārlis Sakars, dzejnieks, «Iekrāšanas Centra» sekretars. Lilija Sudrableja, viņa līgava. Lucija, pirmās kategorijas bārdāma.

PIRMAIS CĒLIENS

Dibena plānā mūsaiķu saimnieka dārzs. Pamatīga dzeloņdrāšu sēta. Aiz tās rindās balti krāsotas, augļu bagātas ābeles. Pie katras piestiprināts dēlītis, uz kura rakstīts, cik ābolu ābelē. Pa kreisi, arī aiz dzeloņdrātīm, puķu dobe. Pie tās stabiņš ar dēlīti, uz kura uzrakstīts: «Maldas privatīpašums». Pa labi mājas stūris. Priekšplānā pie dzeloņdrāšu sētas nekrāsots sols.

Saulaina rudens svētdiena.

*

Jānis (uznāk no kreisās puses, rokā grāmata, apstājas pie puķēm). Maldas privatīpašums! Aiz dzeloņdrātīm! Tas ir saimnieka jaunākais izgudrojums. Viņš būtu gatavs arī Maldai vilkt dzeloņdrāšu kreķlu mugurā. Maldīņ, manu sirdspuķī! Es tev uzdāvāšu puķes no tavas pašas dārza.

Mēģina aizsniegt puķes pār sētu, bet nevar. Grib kāpt tai pāri, bet saduras un lec atpakaļ. Beidzot nometas pusguļus, izbāž roku caur sētu un sāk plūkt puķes. Dzird kādu nākam, steigšus rauj atpakaļ roku ar visām puķēm, pārplēsdams piedurķni.

Skatās grāmatā, turēdams roku ar puķēm aiz muguras.

Teodors (avīzi rokā, uznāk gar mājas stūri, skatās ābelēs). Divkāŗš dzeloņdrāšu žogs! Ābelēs visi āboli izskaitīti! Un kādi āboli! Bet, kā viņi garšo, to zin laikam tikai Durbura sugas cūkas. Zēl, ka man nav šķēru! Jāpamēģina ar cilpu!

Izņem no kabatas cilpu un taisās mest ābeles zarā. Ierauga Jāni, apraujas, sāk lasīt avīzi, virzīdamies uz sola pusi. Arī Jānis ar grāmatu virzās turpu. Nosēžas abi reizē un, viens uz otru neskatīdamies, brītiņu turpina lasīt.

Jānis (paglūn uz Teodora pusi). Tu, Teodor! Es domāju, ka...

Teodors. Tu, Jāni! Es arī domāju, ka... Bet, mīlais, kāpēc tev piedurkne saplēsta? Svētdienas svārkiem!

Jānis. Nav nemaz saplēsta! Tu domā... skroderis man tādu nevarēja uzšūt?

Teodors. Pakausis kūp!

Jānis. Nemaz nekūp. Tu domā... saimnieka skroderis ies puisim labus svārkus šūt?

Teodors. Tur tev taisnība. Vajaga taču kaut kā atšķirt puisi no saimnieka. Bet kas tev aiz muguras?

Jānis. Nekas. Mums ar saimnieku... nu, tāda paraša rokas uz muguras turēt.

Teodors. Tikai viņš tura cauru nedēļu, bet tu vienīgi svētdienas pēcpusdienā. Tur vajaga būt sevišķam iemeslam.

Jānis. Ir arī. Bet kas tam par iemeslu, ka tev cilpa no kabatas karājas?

Teodors. Es taisījos ķert zvirbuļus.

Jānis. Zvirbuļus! Saimnieka dārzā?

Teodors. Jā. Tur viņi sevišķi trekni. Saimnieks visu vasaru nav devis gaļas ne paost, un tādēļ gribēju uz savu roku pamieļoties ar viņa zvirbuļiem.

Jānis. Vai tev prāts, Teodor! Tagad ir zvirbuļu taupīšanas laiks. Un vai tu esi uzņemts mednieku biedrībā, kurai vienīgai medišanas tiesības valsti? Atļaujas cilpu turēšanai tev arī nav. Tu taisījies pastrādāt kriminalnoziegumu, Teodor!

Teodors. Muļķa Jāni! Cik reižu saimnieks nav teicis, ka es nesmu godīgs cilvēks un ka man nav svēti ne dieva likumi, ne senču tikumi, ne tautiskie brunči, ne nacionalā putra. Bēdz tālāk no manis, mīlo Jānīt! Es varu tevi galīgi samaitāt. Brr!

*

Abi sāk skaļi smieties. Dārzā aiz dzeloņdrātīm parādās Malda, kluslīgām smejas līdzī, norauj ābolu, grib sviest Jānim. Uznāk Dulburs. Viena roka uz muguras, otrā pātaga. Ierauga Maldu, draud viņai nikni ar pātagu. Tā aizskrien. Dulburs skatās uz pušiem, kuri vēl arvienu smejas. Grib uzkleigt, bet neuzdrošinājas. Mēma vaibstu spēle. Krata pātagu. Aiziet.

Jānis. Ko labu raksta «Zemes Sāls»?

Teodors. Ko viņa labu var rakstīt! Tā taču ir saimnieka lapa, ne mana.

Jānis. Vai nav viena alga? Avīze paliek avīze!

Teodors. Ak tu jērs! Nu tad paskaties un paklausies! Te man labā rokā ir «Zemes Sāls», bet ar kreiso es izņemu no kabatas savu avīzi — «Darba Taure». Tagad es ar labo aci lasu «Zemes Sāli»:

«Aizvakar «Iekrāšanas Centra» rīkotā tautas labklājības veicināšanas manifestacijā piedalījās ne mazāk kā pieci tūkstoši silti domājošu pilsoņu, kamēr vakar «Strādnieku Federācijas» rīkotā židiskā traciņā ņēma dalību apmēram simts vecenīšu, jaunu skuķu un pašpuiku.»

Uzmanī! Tagad es lasu ar kreiso aci «Darba Tauri»:
«Aizvakar «Ieraušanas Centra» rīkotā tautisko silķu reklamēšanas traciņā ņēma dalību tikai ap piecdesmit spekulantu un censoņu no «Nenāc Klāt» korporācijas, kamēr vakar «Strādnieku Federācijas» starptautiskās solidaritātes demonstrācijā piedalījās ne mazāk kā desmittūkstoš strādnieku.»

Jānis. Bet, Teodor, kur te starpība?

Teodors. Ak tu svētā vientiesība! Paklausies vēl! Ar labo aci «Zemes Sāli»:

«Pagājušā naktī «Nenāc Klāt» korporācijas loceklim Reksim «Strādnieku Federācijas» kluba tuvumā uzbrucis Strādnieku Sporta sekcijas dalībnieks Peksis, nolamājis to un pārsitis ar spieķi galvu. Kauslis nodots policijai.»

Ar kreiso aci «Darba Taurē»:

«Pagājušā naktī Strādnieku Sporta sekcijas dalībniekam Peksim «Nenāc Klāt» kluba tuvumā uzbrucis kāds minētās korporācijas loceklis Reksis, nolamājis to un pārsitis galvu ar spieķi. Kauslis nodots policijai.»

Jānis. Es tomēr nesaprotu. Tas taču ir viens un tas pats.

Teodors. Ej, ej, ausaini! Nu paklausies vēl! «Zemes Sāls» raksta:

«Lauku puīši ir galīgi izlaidušies. Viņiem vajaga dot garāku darba dienu, mazāku algu, vājāku barību un krietnas sukas.»

Bet «Darba Taure» turpretim raksta:

«Lauksaimnieki kļuvi par īstiem baroniem. Pēdējais laiks uzlikt viņiem progresīvo nodokli un . . .»

Jānis. . . . un dot krietnas sukas! Nu es beidzot saprotu! «Zemes Sāls» grib pērt mūs, bet «Darba Taure» mūsu saimnieku Dulburu. Starpība ir diezgan jūtama, mīlo Teodor!
Teodors. Stipri jūtama, mīlo Jāni!

*

Abi smejas. Dārzā aiz dzeloņdrātīm parādās saimniece Ance, ar labpatiku norauģās Teodorā. No otras puses uznāk Dulburs, neganti noskaities. Mēma spēle starp viņu un Anci. Tā iespiež rokas sānos, paceļ galvu, izslej krūtis un aiziet Dulburam garām uz pretējo pusi. Dulburs atver muti, lai kliegtu uz pušiem. Tie beidz smieties. Dulburs nobīstas un atraujas atpakaļ.

*

Jānis. Tā ir politika, Teodor?

Teodors. Protams, politika.

Jānis. Un visi politiķi domā ar vēderu?

Teodors. «Zemes Sāls» politiķi arī runā ar vēderu.

Jānis. Vai zini, Teodor, tad es labāk lasu mīlestības dzejoļus nekā nodarbojos ar politiku.

Teodors. Vai zini, Jāni, tos Dulbura sarus no tevis nevar izpērt, kaut gan metu garu uz taviem akmeņiem jau divus mēnešus. Bet kas tad tās ir par mīlestības gaudu dziesmām? Rādi šurp!

Jānis. Jaunāko dzeju antoloģija «Dvēseles buduars».

Teodors (paņem grāmatu, apskata, atšķir). Sakaru Kārļa dzejolis «Zvērs un jērs». Kārlis Sakars? Tas taču ir «Ieraušanas Centra» sekretars un viens no «Zemes Sāls» galveniem līdzstrādniekiem politiskos jautājumos. Nekā, brālīt! No politikas neaizbēgsi arī dzejā.

Jānis. Tā ir mīlestības politika.

Teodors. Tu domā, tur mazāk vēderrunātāju? Nu, Jāni, ja tu zinātu, kas dzejnieki šai mākslā par meistariem.

Lasa.

Kad melnas kaisles dzelmēm baigām
ir pārpeldējis miesas zvērs,
pie baltu lilju krūtīm maigām
es dusu nevainīgs kā jērs.

Jānis (sajūsmā). Pie baltu lilju krūtīm maigām! Debešķīgi!
Teodors (smejas, lasa tālāk).

Tu rozēs divas stirnas gani,
alkst skūpstīt sārtpurniņus skats . . .
Šīs puķes lai tev atklāj mani,
bet stirnas atklāt gribu pats!

Nu, brālīt, tā tik ir mīlas politika!

Jānis (sajūsmā). Šīs puķes lai tev atklāj mani!

Vicina puķes pa gaisu.

Teodors. Tu esi aizdomīgs, mans dēls! Tu esi gauži aizdomīgs!
Jānis. Es esmu laimīgs! (*Šķir nākošā lapas pusē.*) Tur ir
dzejolis no Ipsilonā, kuru var dziedāt pēc romantiskā
meldiņa «Viens dārznieks vienreiz bija», ar modernu
refrenu.

Teodors šķir.

Abi (skatās grāmatā un sāk dziedāt).

Reiz fokstrotē bija,
kur gāja zemes sāls.
Tur šampanietis bija
un vīri sievietēm bija . . .
— Mans mīlais, cik tu bāls!

Nāc manim līdz uz Liliput,
uz Liliput,
kur iedzer zemes sāls.

Reiz skaista dāma bija,
tai mīļš bij zemes sāls.
Kas naudu netaupīja,
tiem siržu brūces dzija . . .
— Mans mīlais, cik tu bāls!

*

*Pa dziesmas laiku aiz dzeloņdrātīm kreisā pusē parādās Malda, labā
Ance. Abas klausās. Uznāk Dulburs. Nevaldās. Ieskrien pušņu vidū,
pagriež katru uz savu pusi. Uzbudināts plātās rokām.*

Dulburs. Tas nav izturams! Tas vairs nemaz nav izturams! Tāda slinkošana, tāda lasīšana, tāda dziedāšana! Visa māja tiek samaitāta! Par darbu vairs neviens nedomā, bet tikai par dančiem un milināšanos! (*Uz Maldu un Anci, kuras panākušas vairāk uz priekšu.*) Ko jūs tur glūnat, žagatas! Jūs jau tās istās! Jums jau tie liliputi un bālie mīļākie gluži pa prātam! Pie darba, es jums saku, pie darba! (*Malda un Ance nozūd aiz stūra, bet drīz atkal parādās.*) Zirgus ganībās neviens nepieskata. Ķēve jāved pie ērzeļa, bet neviens to neredz. Ābelei lūst zari nost, bet nevienu nevar sadabūt, kas paliktu stutes. Kaimiņš atved labības parādu, neviena nav, kas ienestu maisus klētī. Es pārbraucu no krog . . ., tas ir, no baznīcas, bet neviens nesaņem un ne-nojūdz zirgu. Ar tādiem strādniekiem lauksaimniekam gals klāt! Pēstardiena!

Teodors. Pēstardienas vēl nav, bet svētdiena gan.

Dulburs. Ak tad svētdiena! Es gribētu zināt, vai svētdienā nav jāēd? Vai svētdienā neslāpst vēl vairāk kā citām dienām?

Teodors. Kā nu ne? Es jau pat saost varu, ka jums šodien traki slāpis.

Dulburs. Jūs domājat mani izjokot? Jūs domājat, es jūs nesaprotu, pasaules klaidonis, jefiņš tāds!

Teodors. Nelamājaties, Dulbur! Nebūs labi!

Dulburs. Viņš man draudē! Jāni, tu dzirdēji, ka viņš man draudē?

Jānis. Es nekā nedzirdēju.

Dulburs. Tu nekā nedzirdēji? Vai tā ir pateicība par to, ka es tevi pēc tēva nāves pieņēmu par ganu . . .

Teodors. Par vēderu!

Dulburs. Sūtīju skolā, vēlāk devu puīša vietu . . .

Teodors. Par pusalgu!

Dulburs. Klusu! Atbildi man, Jāni! Atbildi, kad tev prasa!

Ar pātagu mācas Jānim virsū. Tas kāpjas atpakaļ.

Jānis. Ko lai es jums atbildu?

Dulburs (*pamanījis Jāņa rokā puķes*). Kas tev aiz muguras, rakari?

Jānis. Roka, saimniek.

Dulburs. Bet kas tev rokā? Es gribu zināt, kas tev rokā!
Jānis. Gaiss, saimniek.

Projām pa kreisi. Reizē ar viņu nozūd arī Malda.

*

Dulburs (nosēžas). Tas vairs nepavisam nav izturams! Jānis bija tik paklausīgs un uzticams kalps, bet jūs kā sātans atnācāt viņu kārdināt. Es aizliedzu dot viņam grāmatas un bezdievīgo «Darba Tauri», kuru pat mācītāji kancelelād.

Teodors. Es došu tam arī «Zemes Sāli», lai salīdzina un mācās domāt.

Dulburs. Viņam rekas nav jāsalīdzina. Viņam nekas nav jādomā. Es par to domāju! Es par to atbildu dieva un pilsoņu priekšā!

Teodors. Dievs aizņemts ar jauna eņģeļu dumpja apspiešanu, un viņam nav vaļas jums atbildību prasīt, bet pilsoņiem vairs ne par ko nav jāatbild, jo kamdēļ tad mums ir atbildīga ministrija? Tādēļ jums jāatbild man, paša velna pilnvarotam.

Dulburs (uzlec kājās). Jūs esat traks! Liekat mani mierā! Ko jūs no manis gribat?

Skraida pa skatuvi.

Teodors. Ko jūs no manis gribat?

Dulburs. Lai jūs strādātu! Saprotat! Lai jūs strādātu! Lai jūs ietu nojūgt manu zirgu!

Teodors. Teicu, ka man šodien svētdiena.

Dulburs. Tas ir notes darbs.

Teodors. Es svētdienā atzīstu tikai mīlestības darbus.

Ierauga dārzā Anci, saimnieku kaitinādams, uzsmaida tai un pamāj ar galvu. Ance atbild ar to pašu.

Dulburs (pieskrien pie dzeloņsētas, sit ar pātagu). Ej pie darba! Tev neklājas būt klāt, kad vīri sarunājas.

*

Ance skatās uz viņu izaicinoši un neiet. Dulburs dusmās skrien uz kreiso pusi, kur atrodas uz skatuves neredzama ieeja dārzā. Uzduras Jānim un Maldai, kuri aizskrien uz Ances pusi. Dulburs ar pātāgu viņiem pakaļ. Visi nozūd pa labi. Teodors smejas.

*

Dulburs (uznāk no labās puses, sviedrus slaucīdams). Nē, nu man pietiek! Jūs man vairs neesat vajadzīgs.

Teodors. Es jau domāju, ka jūs kļūsat prātīgs un nojūgsat zirgu pats.

Dulburs. Jūs man vispāri vairs neesat vajadzīgs. Es jūs atlaižu!

Teodors. Kā tā? Mūsu līgums ir uz visu gadu.

Dulburs. He, he! Nu es jūs vienreiz noķēru! Atteikdamies šodien strādāt, jūs esat līgumu laužuši. Man tiesība darīt to pašu. Jau šodien jūs atstāsat manas mājas.

Teodors (svilpo). Labi. Tas notiks tikai tad, ja jūs izmaksāsat man algu divus mēnešus uz priekšu, dosat man zirgu, ko braukt uz staciju, un savu sievu par vedēju.

Dulburs. Jūs esat gluži traks! Tas nekad nenotiks!

Teodors. To mēs vēl redzēsim!

Dulburs. Kā mēs to varam redzēt?

Teodors neatbild, iet projām pa kreisi.

Dulburs (viņam pakaļ). Es gribu dzirdēt, kā mēs to varam redzēt!

Abi nozūd pa kreisi.

*

Jānis (parādās labā pusē). Visi projām! Maldiņ, meitiņ, pānāc šurpu!

Malda (dejodama uznāk). Es riju dieniņas kā sārtas odziņas! Kurš dzejnieks to teica? Nezini? Tev vajaga zināt! Tu lasi dzejas. Bet vai redzēji, kāds šodien tēvs? Iet rūkdams kā pērkons. Es domāju, viņš vēl kādu nospers. Ceru, ka es tā nebūšu. Tra-la-lā!

Jānis. Ceru, ka es arī ne. Vismaz šodien ne.

Malda. Kāpēc taisni šodien ne?

Jānis. Tāpēc, ka... Nu atsēdies, Maldiņ, še uz soliņa.

Malda. Maldiņa, soliņš, Jānītis — toliņš. Ha, ha, ha! (*Ap-sēžas.*) Es sēžu. Tagad tev jāapsēžas man blakus!

Jānis. Ar lielāko prieku... Bet es labāk pastāvēšu.

Malda. Manis pēc stāvi ar.

Jānis. Cik skaista diena šodien...

Malda. Patiesi? Es to nezināju! (*Sāk skaļi smieties.*)

Jānis. Tu par mani smeji?

Malda. Nē, par zvirbulkavalieri tur uz jumta. Tik skaista diena, bet viņš nepiegriež tai nekādas vērības. Amizējas ar savu zvirbuldāmu un taisa pavisam jocīgus lēcienus. Paskaties taču uz viņu! Kāds viņš pādrošs!

Jānis. Es varu būt vēl pādrošāks! Es varu...

Malda. Drīzāk! Nepārdomā! Ko tu vari?

Jānis. Stāvēt skursteņa galā uz vienas kājas, uzsākt strīdu ar tavu tēvu, aiziet no viņa uz pilsētu, iestāties kursos, iepazīties personīgi ar visiem dzejniekiem, kļūt par laikraksta redaktoru!

Malda. Vairāk nekā?

Jānis. Rakstīt savā laikrakstā patiesību. Tā ir pādrošība! Tā ir milzīga pādrošība!

Malda. Vairāk nekā?

Jānis. Nodibināt politisku partiju, kuras lideru vārdi saskanētu ar darbiem! Kļūt par ministri un neuzskatīt valsti par slaucamu govī!

Malda (nepacielīgi). Un vairāk nekā?

Jānis. Pateikt tev, ka, ka... (*Paceļ puķes, ko visu laiku turējis aiz muguras, pasniedz tās Maldai, izrauj no kabatas dzejoļu krājumu, meklē vajadzīgo dzejoli, atrod, deklamē.*)

Tu rozēs divas stirnas gani,
alkst skūpstīt sārtpurniņus skats.
Šīs puķes lai tev atklāj mani,
bet stirnas atklāt gribu pats.

Malda. Tu esi pādrošs, Jāni! Es sarkstu. (*Paslēpj seju puķēs.*)

Jānis. Piedod, bet es... arī sarkstu. (*Aizliek sejai grāmatu priekšā.*)

Malda (paglūn no puķu apakšas pusšķelmīgi, pusnožēlodama).
Un vairāk nekā?
Jānis. Malda, es varētu tevi apēst!

Izpleš rokas.

Malda. Beidzot! Nu tad ēd arī, kārumniek!

Metas Jānim ap kaklu, smiedamās purina kājas. Jānis griež viņu apkārt. Skūpstās. Nosēžas solā.

Malda (pēkšņi kļūst bēdīga). Bet tēvs mani grib izprecināt. Zini, tam pagreizajam studentam Johanam Eichem, «Nenāc Klāt» priekšniekam.

Jānis. Tam, kas pagājušā vasarā te staigāja apkārt, suņus šaudams un zaļumballēs aizsargus apdzerdams?

Malda. Tam pašam.

Jānis. Tu neiesi pie viņa?

Malda. Es pie šī greizača! Tad jau labāk pie likā bērza tirumā!

Jānis. Tu nāksi pie manis?

Malda. Arī ne! Tev jānāk un mani jāpaņem. Protams, iepriekš tev jāizpilda man dotie solījumi.

Jānis. Kādi solījumi?

Malda. Vai tu jau aizmirsis?

Jānis. Aha! Atceros. Vispirms nostāties skursteņa galā uz vienas kājas. Tūlīņ to izdarīšu. Tikai atļauj papriekš vienu bučiņu, lai galva nereibst.

Abi skūpstās. Uznāk Dulburs, saldi smaidīdams.

Dulburs. Jāni! Ei, Jāni! (*Ierauga abus samīlējušos, kuri at-
raujas viens no otra.*) Ko? Kas tas? Bezkaunas! Kas jums atļāva?

Jānis. Man atļaujas nevajaga. Esmu pilngadīgs.

Dulburs. Priekš manas meitas tu nekad nebūsi pilngadīgs. Bet tu, netiklā meita, kaunies!

Malda. Par ko man jākaunas? Par to, ka gribu precēties? Tad jau tev būtu daudz vairāk jākaunas, jo tu jau divreiz to esi darījis.

Dulburs. Labi. Ja tu reiz tik gudra esi, tad lai notiek! Tu precēsies.

Malda un Jānis (abi reizē). Vai patiesi?

Dulburs. Jā. Vēl šodien tu brauksi man līdzī uz pilsētu, bet rītā jau iesi reģistrēties ar Johanu Eiches kungu. Viņš atrakstījis, ka vairs ilgāki nevar gaidīt. Nākamā svētdienā svinēsim kāzas!

Malda. Es negribu! Es nebraukšu!

Dulburs. Ak nu tu vairs negribi? Melo! Gribēsi! Jāni, tūliņ ej nojūdz dūkano, kas vēl arvienu nenojūgts stāv pie stalla, un iejūdz sirmo.

Jānis. Neiešu un nejūgšu!

Dulburs. Vai saproti, ka es tevi vēl varu pārmācīt?

Satver Jāni aiz pleca.

Malda. Neaizskar viņu, tēv!

Ieķeras Dulburam svārkos, Jānis izraujas.

Dulburs (taisās satvert Maldu). Tu dabūsi vispirms pērienu, tad vīru!

Jānis (rauj viņu atpakaļ). Liekat viņu mierā, saimniek!

Dulburs. Bijāšanu un paklausību! Uz priekšu, Žani Dulbur! Izdzen jauno laiku dumpības un nepaklausības velnu, kas apdraud pasauli!

Norauj siksnu no vidus un metas virsū Jānim.

Jānis (bēgdams pa labi). Uzmanīgāki, saimniek! Tas velns var ieskriet jūsu sugas cūkās!

Nozūd pa labi.

Dulburs. Gan pasaule tevi izmācīs! (Dzenas pakaļ Maldai.) Tikumību un tiklību! Godā savu tēvu un māti!

Malda (nozūd pa kreisi un parādās atkal aiz dzeloņsētas). Bet cilvēks atstās tēvu un māti...

Jānis (aiz dzeloņsētas labā pusē). ...un pieķersies savai sievai!

Satver Maldu ap vidu. Dulburs sit viņiem pār sētu ar siksnu, neķer, ievaino uz drātīm roku un sāk to laizīt. Jānis un Malda projām.

Dulburs (*atsēžas solā, slauka sviēdrus*). Netikla pasaule! Galīgi samaitāta pasaule! Sakāt, mīļie, — vai mēs savās jaunības dienās kaut ko tamlīdzīgu drikstējām pat iedomāties? Vai bērni nedrebēja jau no tēva skata un gājēji neizpildīja saimnieka pavēles kā dieva likumus? Bet tagad? Es prasu jums, kas tagad notiek! O, es zinu, ka tā nav tikai mana nelaipe! Dažam labam no jums mati no galvas nogājuši aiz dusmām par jauno pasauli, bet man viņi vēl turas uz pakauša. (*Pakasa pakausi, domā.*) Uz pilsētu šovakar jābrauc katrā ziņā. Protams, arī tā palaidnīgā skuķa dēļ. Johans Eiche ir man noderīga partija. Tēvs lideris. Ar viņa palīdzību tikšu tāli. Bet galvenais — jābrauc . . . he, he, he, hi, hi, hi! Kā viņa mani kairina! Taisni siekalas tek lasot. Velns lai parauj!

Ance (*sparīgi uznāk*). Tu! Klausies, tu! Ko tu atkal esi izdarījis?

Dulburs. Es? Ko tad es? Es neko!

Ance. Ak tad neko! Pārbraucis no kroga . . .

Dulburs. Es biju baznīcā!

Ance. Labā baznīcā! Piesūcies, taisa ar visiem skandalu, sacel kājās visu māju un padzen labāko strādnieku! Tu domā, es iešu tīrumā auzas plaut! Es stāvēšu pie kuļmašinas!

Dulburs. Paliek taču vēl Jānis un Pēteris.

Ance. Tie tev kur der! Jānis nogrimis savās grāmatās, bet Pēteris ir tīrais pelavu maiss. Ne paskatīties uz cilvēku pienācīgi neprot!

Dulburs. Ak tāduš tev vajaga, kas uz tevi skatās! Teodors gan laikam prata skatīties? Varbūt viņš vēl ko citu arī prata? Nu es saprotu, kādēļ tu tā uztraucies par viņa atlaišanu!

Ance. Žani, tu esi mežonis! Tu apvaino krietnāko starp sievietēm! Es to necietīšu! Es aiziešu no tevis!

Dulburs. Ej vien! Skrej! Gan nāksi atpakaļ!

Ance. Tu gribi mani dabūt projām! Tu manis vairs nemīli! Ak es nelaimīgā, nelaimīgā!

Krīt histerijā, plēš matus, ieķeras dzeloņdrāšu sētā.

Dulburs (nobijies). Ancīt, es tā nedomāju! Apmierinies, mīļā! Izdzirdēs vēl kaimiņi, būs blamaža. Nāc uz istabu! Sasodīti nejauka diena!
Ance. Ak es nelaimīgā, nelaimīgā! (*Laujas aizvesties uz istabu.*)

*

Teodors (uznāk svilpodams, dzied).

Kamēr saldi mīl Pjero,
Arlekinam patīk spēles,
pļāpu karalim Koko
ber viņš piparus uz mēles...

Jauki, nudien, jauki! To joku es nepalaidīšu garām,
Aktieris paliek aktieris. Kāds liels talants aiziet bojā!

Apakšsvārkus sarkanos,
Kolumbines ugunsgrēku...

Jānis (bēdīgs uznāk). Teodor, klausies, Teodor!

Teodors. Jāni, mans draugs! Kādēļ tev ir tik bēdīgs izskats?

Jānis. Teodor! Vecais Dulburs negrib man dot savu meitu. Vēl šovakar viņš to grib vest uz pilsētu un sareģistrēt ar Johanu Eichi. Mēs gan veco krietni izsmējām, bet Malda saka, ka ar to maz šai lietā līdzēts.

Teodors. Nābaga Jāni! (*Kaut ko iedomājas.*) Bet pag. Tas ir lieliski! Tas tiešām ir lieliski! Klausies, ej tūlī pie savas Maldas un saki, lai viņa nepretojas. Lai viņi brauc tūlī, jo ātrāk, jo labāk!

Jānis. Tu smeji par mani, Teodor!

Teodors. Ne prātā nenāk! Esmu pati nopietnība. Saki, lai viņa brauc, un tu vēl šovakar brauksi tai pakaļ.

Jānis. Ko, es?

Teodors. Tu, kopā ar mani un ar saimnieci. Un es tev apsolu, ka tu dabūsi to skuķi. Saproti?

Jānis. Es saprotu, bet...

Teodors. Nekāds bet. Ej un saki viņai, ko tev liku, bet pēc tam steidzies un pārjūdz zirgu, lai lieta nekavējas.

Jānis. Labi, Teodor!

Teodors. Pag, atsūti pie manis saimnieci, bet tā, lai saimnieks neredz.

Jānis. Tiks izdarīts, Teodor! (*Projām.*)

Teodors. Tā lieta var palikt ļoti interesanta. Redzēsim, redzēsim!

Izvelk no kabatas kādu vēstulīti un lasa. Parādās saimniece Ance, nomierinājusies, smaidoša.

Ance. Teodor, vai tas var būt, ka jūs likuši mani aicināt?

Teodors. Kādēļ tas nevarētu būt?

Ance. Jūs arvien bijāt tāds lepns un auksts un nepametāt ne acu uz manu pusi.

Teodors. Es biju pārlicināts, ka starp jums un saimnieku valda mīlestība un uzticība. Bet tagad...

Ance. Bet tagad?

Teodors. Esmu spiests domāt citādi.

Ance. Jūs domājat, ka es varētu kļūt savam vīram neuzticīga? Ak jūs pārdrošais šķelmi! Ar jums es gandrīz varētu palikt savam vīram neuzticīga.

Teodors. Jūtos ļoti glaimots, kundze, bet šoreiz man ir pierādījumi taisni par...

Ance. Par mana vīra neuzticību? Nelietis! Laulības pārkāpējs! Dodat šurp tos pierādījumus! Es viņam acis izskrāpēju! Es parādīšu, ko nozīmē godīgu sievu krāpt!

Teodors. Palēnām, kundze! Pierādījumus jūs dabūsat redzēt pati savām acīm. Jūsu vīrs brauks šovakar uz pilsētu.

Ance. Jā. Viņš grib apprecināt to skuķi. Sen jau bija laiks! Nemaisītos te pa kājām.

Teodors. Es arī domāju, ka bija laiks. Bet man jums jāsaka, ka jūsu vīrs bez tam brauc arī vēl personīgās lietās — uz satikšanos.

Ance. Ko jūs sakiet? Ak es nelaimīgā, nelaimīgā!

Teodors. Apmierināties un uzklausāties. Jums jāļauj savam vīram aizbraukt, jo tikai tādā ceļā jūs dabūsat zināt visu patiesību. Mēs tūlīņ brauksim viņam pakaļ. Vai esat ar mieru?

Ance. Uz visu ar mieru! Es viņam parādīšu, nelietim, turkam, donžuanam!

Teodors. Bet man ir viens noteikums: jums jāļauj man ņemt uz pilsētu līdzī mūsu Jānis.

Ance. Kādēļ tas vajadzīgs. Kas tad mājās strādās?

Teodors. Darbs nav zaķis — neaizbēgs! Bet Jānis mums ir pilnīgi nepieciešams.

Ance. Ja citādi nevar, lai brauc! Kaut gan es... labprāt gribētu būt ar jums divatā. Tad mēs labāki varētu apsprieties, kā pieķert manu vīru pie grēka.

Teodors. Atļaujiet man visu iekārtot tā, kā jums patik. Par to es parūpēšos.

Ance. Cik jūs esat jauks cilvēks! Tagad iešu izvadīt savu vīru uz pilsētu. Blēdis tāds! Sieviešu mednieks! Uz dzēšanos, miļo Teodor!

Teodors (dzied).

Apakšsvārkus sarkanos,
Kolumbines ugunsgrēku,
papurina tītaros,
smejoties par tītarbrēku.

Smiedamies projām.

Priekškars

OTRAIS CĒLIENS

Pilsoņu istaba ar attiecīgu iekārtu. Portjeras. Pie sienas rapieris, steks, pindzele, maska un pudele. Uz pudeles pakārts krāsains deķelis. Vakars. Elektriņa.

Priekškarām paceļoties, Erichs Eiche un Kārlis Sakars sēž pie galda un skatās kādā papīrā. Priekšā uz galda pudeles un glāzes, no kurām tie reizēm iedzer. Johans Eiche stāv vidū aiz viņiem, rokas bikšu kabatās, žāvājas. Aiz portjerām, ja iespējams, var reizēm atskanēt muzika.

*

Erichs Eiche (pieceldamies). Tam es nevaru piekrist. Tādus izdevumus nacionalai masku ballei «Iekrāšanas Centrs» nevar taisīt. (*Lasa papīru.*) «Simts latu godalgas pikantākai dāmas kājiņai, simts latu tautiskākai prievītei, simts kuplākām krūtīm, simts krāšņākām krekla spicēm!» Nē, nē. Katrs personīgi var izmeklēties sev pikantāko kājiņu un kuplākās krūtis un maksāt par tām, cik viņam patīk, bet mūsu organizācija to nevar.

Sakars. Bet Eiches kungs! Mums jābūt vakareiropeiskiem. Mūsu dāmām jāreprezentējas un jāparāda lielajām, draudzīgajām kaimiņtautām mūsu nacionālais daiļums.

Eiche. Jā, jā! Bet viņas to var darīt katra uz sava rēķina. Skaistai dāmai jābūt arī bagātai. Lasāt nākošos izdevumu posteņus! (*Apsēžas.*)

Sakars (lasa). «Propagandai pret iepirkšanos žīdu veikalos — tūkstoš latu! Aģitācijai par «Iekrāšanas Centra» sarakstu pilsētas domes vēlēšanās — pieci tūkstoši latu; saeimas vēlēšanās — divdesmit tūkstoši latu, pabalsts laikrakstiem — divdesmit tūkstoši latu.»

Eiche. Ko? «Zemes Sāls» prasa atkal par 100% lielāku piemaksu kā pagājušā gadā! Kā tas nākas?

Sakars. It kā jūs paši nezinātu! Puse no abonentiem saņem laikrakstu par velti. Līdzstrādnieki prasa arvien lielākus honorarus. Pēc viņu domām, labi melot ir daudz grūtāk kā slikti patiesību rakstīt.

Eiche. Nekauņas!

Sakars. Simtprocentīgu piemaksu tie godīgi nopelnījuši.

Eiche. Jūs gribat teikt, ka mūsu laikraksts melo par 100% vairāk kā agrāk?

Sakars. Es gribu teikt, ka laba avīze vienmēr progresē.

Eiche. Vai tāpat domājāt pirms desmit gadiem, darbodamies «Strādnieku Federācijas» presē?

Sakars. Par nožēlošanu es toreiz tā nedomāju.

Johans žāvājas, ielej glāzītē, iedzer, sāk svilpot kādu frivolu motīvu, uzliek galvā deķeli, paņem rapieri, sāk vingrot ar to.

Eiche. Tālāk!

Sakars. «Nenāc Klāt» korporācijai dažādu ar mūsu interesēm saskanīgu uzdevumu veikšanai — tūkstoš latu.

Eiche. Hm! Johan! Klausies, Johan!

Johans (turpina strādāt ar rapieri). Jā, papā!

Eiche. Panāc šurp!

Johans (strādādams ar rapieri, nāk tuvāk). Was ist, Papa?

Eiche. Cik reižu man tev jāatgādina vāciski nerunāt!

Johans. Bet tu pats senāk runāji tikai vāciski.

Eiche. Tas bij senāk, kad to prasīja veikala intereses. Bet tagad mēs esam latviešu nacionalisti un tādi paliksim! Protams, ja laiki nemainīsies. Mūsu tautas gods mums dārgs. To tu iegaumē!

Johans. Jā, papā.

Eiche. Mēs piešķiram jūsu «N. K.» korporācijai tūkstoš latu. Kāds ir jūsu darbības plāns?

Johans. O, lielisks, pārdrošs, bruņniecisks, nenāc klāt! Vispirms mēs par šo naudu iedzersim. Bez tā nevar. Tas piedod spar un kareivīgi noskaņo garu. Pēc tam izjauksim visas mūsu pretinieku sapulces. Ir tādas mazas, nekaitīgas petardītes: pauks, pauks! Bet ielu gājienos — ar steku! (*Paķer no sienas steku un sit ar to.*) Vienam pa muguru, otram pa muguru! Izklīst! Izklīst! Un pēc tam... (*Paņem*

pindzeli.) Ar šo un melnas krāsas podu. Pār izkārtņēm, pār plakatiem, pār lozungiem: nost, nost! Un vietā «N. K.» — «Nenāc Klāt». Beidzot, sevišķi svarīgos gadījumos, kad jābaidās tikt pazītam... (*Paņem masku un uzliek.*) Uzliekam šito. Tad vairs nav jābaidās! Tad var darīt visu! Lai nodreb pasaules stenderes! Giovenezza! Kāds efekts! Asinis kūšā! Tā tik ir dzīve!

Maskā, vienā rokā pindzele, otrā steks, dejo apkārt pa istabu.

Eiche. Palēnām, puis, palēnām! Politikā neder aizrauties. Bet es redzu, tev ir griba strādāt tautas labā. Nepagursti, mans censoni! Tālāk, Sakara kungs.

Sakars. «Mākslas veicināšanai — divi tūkstoši latu.»

Eiche. Kas? Kāds mums sakars ar mākslu? Par to lai rūpējas Kulturas fonds.

Sakars. Ko jūs runājat! Tas nav eiropiski! Māksla ir katras sabiedrības ornaments un izgreznojums. Viņa ir kā zeķu prievīte, kā krekla spices, kā korsete, kas izceļ tautas jaukumus citu tautu starpā.

Eiche. Jā, jā, jā! Bet sakāt konkrēti, — ko jūs zem tās mākslas veicināšanas saprotat?

Sakars. Vispirms jāizdod mans dzejoļu krājums «Ilgu mirdzošie ziedi».

Eiche. Cilvēks, vai jūs bez prāta! Dzejoļu izdošana nav «Iekrāšanas Centra» uzdevums.

Sakars (uzlec kājās). Tautisko dzejnieku pabalstīšana nav jūsu uzdevums? Garīgu vērtību iekrāšana nav jūsu uzdevums? Jūs taču negribēsat teikt, ka vienīgi maku pildīšana ir jūsu uzdevums?

Eiche (sīt ar dūri uz galda). Sakara kungs!

Sakars. Nē, nē, es zinu, ka jūs to negribat teikt. Jums ir cēli mērķi. Jūs atļausat man dažus dzejoļus nolasīt. No tiem jums būs redzams, kādi mākslas dziļumi tur pretim bango un kā viņu ideja saskan ar jūsu mērķiem.

Eiche. Nevajaga, nevajaga! Es jau zinu!

Sakars. Nekā jūs nezināt. (*Izvelk no kabatas biezu manuskriptu, ieņem pozu, lasa.*)

Ak valstsvīru, ak deputatu galvas!
Kāds slavas oreols ap viņām spīd,

priekš tautas pūloties ik mīļu brīd'
un negaidot par to nekādas balvas!
Ak ģenialās politiķu galvas!
Lai dzejnieki jums slavas laurus plūc
un paši tinas sievu zelta bizēs,
tur viņiem nemirstība pretim vizēs...

Lilija parādās starp portjeriem, žāvājas.

Lilija. Garlaicīgi! Kārli, vai tu vēl neesi beidzis savas darīšanas ar Eiches kungu?

Sakars (nepatīkami iztraucēts). Nē. Es tevi lūdzu uzkavēties vēl britiņul!

Lilija. Bet es nobeigšos aiz garlaicības! Johana kungs, vai jums arī vēl ir darīšanas?

Johans. Cienījamā jaunkundze, es labprāt...

Sakars (starpā). Jā, jā, viņš labprāt, bet viņam vēl ir darīšanas mūsu kopējā lietā. Esi tik laba, Lilij...

Johans. Gluži otrādi. Esmu pilnīgi brīvs un varu atrasties jūsu kompanijā. Lūdzu, Lilijas jaunkundze!

Galanti palokās, paņem viņu zem rokas, abi nozūd.

*

Sakars. Es izlūdzos! Eiches kungs! Tas ir nepieklājīgi! Tas ir nekorekti!

Eiche. Bet, Sakara kungs, Johans ir tik jauns. Viņam var atvainot.

Sakars. Nemaz nav tik jauns. Piecus gadus jau studē, bet tālāk par otro kursu nav ticis. Un viņa slava pie sievietēm visiem zināma.

Eiche. Es izlūdzos, Sakara kungs!

Sakars. Nemaz neuztraucaties. Mēs esam divi un savā starpā. Mums nav ko maskoties un aplinkot. Bet tagad sakāt man īsi un skaidri: mani dzejoļi tiks izdoti?

Eiche. Es aprunāšos ar pārējiem valdes locekļiem.

Sakars. Jums jāzin, ka tā ir mana ultimativa prasība. Bez tam es pie viena nāku ar kādu citu prasību: manu sekretara algu vajaga paaugstināt.

Eiche. Cilvēks, jūsu motivi?

Sakars. Isi un skaidri. Esmu pārdevis jums savas smadzenes, savu sirdsapziņu, savu vārdu. Esmu reklamējis jūs un melojis līdz stulbumam. Vai jūs esat man to samaksājuši?

Eiche. Blēņas! Katru precī vērtē pēc tā, cik viņa tiek pieprasīta. Bet pēc jums neviens nepieprasa. Pamēģināt piedāvāties! Redzēs, vai kāds jūs ņems pēc visa tā, ko esat «Zemes Sāli» rakstījuši.

Sakars. Tā? Bet jūs esat aizmirsuši, mans kungs, ka es zinu visus jūsu noslēpumus: jūsu blēdības okupācijas un Bermonta laikā, jūsu slepeno maiņas punktu Latgalē, jūsu nemuitētos ievējumus, jūsu kokainu. Ja es to visu sāktu publicēt, kā jums šķiet, vai efekts nebūtu drusku lielāks par to, ko spēj izsaukt Johans ar savām petardēm?

Eiche. Klusu, neprātīgais! Arī par jums man ir ko teikt.

Sakars. Tas nekrīt svarā! Man nav ko zaudēt. Bet jūs varat zaudēt visu. Tādēļ — manām prasībām ir ultimativs raksturs.

Eiche (stenēdams). Tādā gadījumā — viņas tiks apmierinātas.

Sakars. To es saprotu. Tagad mēs varam atkal runāt kā draugi. Man jums jāatzīstas, ka pēdējā laikā patiesi esmu nonācis spaidīgos apstākļos. Dažas nelaimīgas naktis spēles ellītē un vēl šis un tas! Bet galvenais — esmu iepazīnis ar kādu dāmu. Charmant! Ar ministriem uztur sakarus. Man tas ir sevišķs gods. Bet tas maksā naudu, sasodīti daudz naudas! Man nav citas izejas kā precēt vecā aferista Sudrablejas meitu Liliju.

*Aiz portjerām dzirdami Lilijas smieklis,
kļiedziens un troksnis.*

Sakars (uzlec kājās). Nē, to es nevaru pieļaut! Tagad jūs paši sapratīsit, ka es to nevaru pieļaut. Atvainojat!

Steigšus nozūd aiz portjerām. Dūsmīgas balsis. Parādās Johans, piesarcis un nikns, paķer steku.

*

Johans. Ko šis avīžu žurka, šis bijušais socialistiņš iedomājies! Aizliegt man meitu, kura man patīk! Viņš tūlīt dabūs mani pazīt!

Eiche. Klausies, Johan, tu atstāj Sakaru un viņa Liliju mierā!

Johans. Viņa Liliju? Bet ja es to gribu precēt?

Eiche. Taisni tāpēc atstāj viņu mierā! Viņa mums neder.
Vecā Sudrablejas panama nāks tiesā.

Johans. Es saprotu! Tas kaitētu mūsu godam.

Eiche. Jā, jā, taisni mūsu godam! Tādēļ es arī tev izvēlējos bagātā Dulbura meitu Maldu.

Johans. Bet kādēļ tāda steiga, papā? Varbūt tavi veikali?

Eiche. Atļauj man to zināt. Tu vēl esi par jaunu šē līdzī spriest. (*Atskan zvans.*) Tie būs viņi. Nekrietni! Pašam jāiet saņemt.

Johans. Kur tad Minna?

Eiche. Kur citur, kā aizskrējusi uz kādu savas arodbiedrības izrikojumu. Svētdienas vakaros atsakās strādāt. Lūk, pie kā mūs ir novedušas brīvības!

Johans. Atlaist, papā! Nekavējoši atlaist!

Eiche. Vajadzēs gan.

Iet uz durvīm, nozūd aiz portjerām.

Johans. Sen jau vajadzēja. Nepielaidīga. Acis gatava izskrāpēt, arodniece tāda!

Atri uzliek sev pūderi, paskatās spogulī, izņem no kabatas nelielu kastīti ar kokainu, šņauc.

*

Lilija (parādās portjerās no otras puses). Garlaicīgi!

Sakars (aiz viņas). Lili, es palasišu tev savus dzejoļus. (*Velk laukā manuskriptu.*)

Lilija. Fi! Dzejas lasīt tagad nav smalkākas sabiedrības stilā. To var sev atļaut strādnieces un ganu skuķes. Ja tu rakstītu pikantus kino romanus!

Sakars. Tu mani apvaino! Manas dzejas lasa arī smalkākā sabiedrība. Manas dzejas...

*

Aiz portjerām pa labi jau visu laiku atskanējušas neskaidras balsis. Tagad tās top stiprākas. Istabā iespraucas platā, melnā uzpletnī, melnā platmalē un maskā Teodors. Aiz viņa Eiche, turēdams to aiz uzpletņa stūra. Aiz Eiches, gaišā uzpletnī, platmalē ar lielu spalvu un maskā Jānis.

Eiche. Kungi, kungi, jūs esat pārskatījušies! Jūs esat nepareizi ienākuši. Es jau jums teicu . . .

Teodors. Nekā jūs neteicāt! Vai šis nav ievērojamā patriota, «Iekrāšanas Centra» lidera un deputata Eriha Eiches kunga dzīvoklis?

Eiche. Jā, bet . . .

Teodors. Nekāds bet! Vai paša Eiches kunga cienījamā persona nestāv manā priekšā?

Eiche. Bet . . .

Teodors. Klusu! Es lasu jūsu sejā nākošā valdinieka zīmes. Jūs būsat direktorijas priekšsēdētājs, diktators. Nē, vairāk, jūs būsat karalis!

Eiche. Kādi ārprātīgi vārdi! Kādi zīmīgi vārdi! Kādi ievērojami vārdi!

Teodors (griežas pie Johana). Un vai jūs neesat slavenais varonis, jaunais Imanta, «N. K.» priekšnieks Johans Eiche?

Johans (svinīgi). Es tas esmu. Nenāc klāt!

Teodors. Jūsu sejā es redzu lielu karavadoni. Virsaiša zizlis būs jūsu rokā, un jūsu gvardijas slava aptumšos visu līdzšinējo Latvijas varoņu vārdus.

Johans. Oh! Oh! (*Paķer no sienas rapieri un sāk to vicināt.*)

Teodors (pie Sakara). Bet jūs esat dzejnieks. Jūs būsat spīdekļis pie nākošās karaļvalsts galma! Lauri greznos jūsu galvu ātrāk, nekā jūs to varat iedomāties!

Sakars (lielā sajūsmā). Brīnišķīgo svešinieki! Par pateicības zīmi atļaujiet man jums nolasīt dažus no saviem jaunākiem dzejoļiem. (*Izvelk manuskriptu.*)

Lilija. Fui Kārli, kas tev par manierēm! Atļauj taču tam kungam pateikt, kas es būšu.

Teodors. Jaunkundze! Nē, princese! Es liecu galvu jūsu oreola priekšā! Jūs būsat tā, kam sievietei ar jūsu stāvokli un gara spējām jābūt: kāda augstmaņa, kāda prinča laulene, augstākā sabiedrības svētuma — laulības gultas kundze.

Lilija. Kāda prinča! Tu dzirdēji, Kārli, kāda prinča! Ko nu tu uz to teiksi?

Sakars. Lieli dzejnieki un prinči ir līdzvērtīgi.

Eiche (attāpies). Es domāju, tagad pietiks joku. Sakāt, — kas jūs esat un ko jūs īsti gribat?

Teodors. Pietiks joku? Tagad, kad no visa joki vien ir palikuši pāri! Bet kā jums tik, kungi. Atļaujiet priekšā stādīties: Ceļojošs komediants Teodoro no Piltenes. Pareģoju nākotni, lieku kārtis, dziedu kuplejas, izplatu Kristīgo savienības brošuras: «Taisnākais ceļš uz debesīm» un «Gals ir tuvu», slaveno sensaciju romanu burtnīcās — «Rīgas vampiri kailo klubā», «Iekrāšanas Centra» izdotos populāros apcerējumus: «Miglas svētīgais iespaids bagātību pavairošanā» un «Veicināt mākslīgu apmiglošanu». Bez tam pie manis var dabūt arī žurku zāles un blakšu pulveri. Izvēlaties pēc patikas un vajadzības.

Lilija. Izliekat man kārtis! Un dodat romanu «Rīgas vampiri kailo klubā».

Sakars. Bet Lilij!

Eiche. Vai tās brošuras par apmiglošanu jums ir klāt?

Johans. Ko niekus! Dodat man žurku zāles.

Teodors. Vēl šovakar ar savu palīgu piesūtišu jums visu pieprasīto!

Lilija. Vai šis ir jūsu palīgs? Kādēļ jūs nestādāt viņu mums priekšā?

Teodors (pret Jāni, kas visu laiku stāvējis sakrustotām rokām). Atvainojat, jūsu gaišība! Mani kungi un dāmas! Šis kungs nav mans palīgs, bet viņa gaišība princis Jānos no Kurzemes hercogistes bijušās kolonijas Tabago salas. Vēlēdamies iepazīties ar savu bijušo metropoli, viņš atbraucis šurpu un kopā ar mani nepazīts apceļo mūsu valsti, meklēdams tai pašā laikā pēc viņas skaistākās un cienīgākās meitas, lai ņemtu to sev par sievu.

Lilija. Prinča kungs, vai jūs dejojāt šīberi?

Sakars. Bet Lilij!

Lilija. Liec mani mierā! Dzejnieks tik un tā netiek princim līdzī. Lūdzu, jūsu gaišība! (*Nem Jāni zem rokas.*)

Jānis purina galvu, uzsit uz stīgām, rāda ar zīmēm, ka Lilijai jādejo ar Johanu.

Johans. All right, prinča kungs!

Jānis sāk spēlēt, Johans ar Liliju dejo Sakars kā uz adatām. Arī Eiche sāk palikt nepacietīgs.

Teodors (*paved Sakaru sāņus, klusi*). Lucijas jaunkundze lūdz jūs šovakar pulksten deviņos ierasties pie viņas!

Sakars. Cilvēks, kā jūs zināt?

Teodors. Tas nekrīt svarā! Ko man viņai teikt?

Sakars. Būšu, protams, būšu!

Lilija. Ko tu tur čuksties, Kārli? Nāc dejot!

Palaiž Johanu un paņer Sakaru.

Teodors (*pavezdams Johanu sāņus*). Lucijas jaunkundze lūdz jūs šodien pulksten deviņos un piecpadsmit minūtēs ierasties pie viņas. Būsat?

Johans. Jā, jā, jā, jā! Tikai manam tēvam ne vārda par to! Citādi es jūs nositīšu!

Iet pie galdiņa, ieļej, iedzer.

Eiche. Diezgan! Man apnikuši šie ērmi! Taisāties projām!

Teodors (*paņemdams Eichī zem rokas*). Eiches kungs, labs nāk ar gaidīšanu! (*Pieliecas, klusi.*) Un silts ar sildīšanu, saka Lucijas jaunkundze! Šovakar pulksten pusdesmitos viņa jūs gaidīs!

Eiche (*skatās viņā kā spokā, klusi*). Cilvēks, jūs esat traks!

Teodors. Tā tad teikt viņai, ka nebūsat?

Eiche. Būšu! Tikai nevienam ne vārda! Te būs par pakalpojumu! (*Sniedz Teodoram naudu.*)

Teodors (*neņem*). Es esmu džentlmens, kaut no Piltenes!

*

Pāris reižu jau atskanējis zvans, bet neviens nedzird. Portjerās pa labi parādās Zanis Dulburs un Malda. Pārsteigti paliek stāvam. Erichs Eiche un Johans ierauga tos, grib steigties pretim. Teodors metas starpā.

Teodors (*rāda ar pirkstu uz Dulburu*). Oh, es jūs pazīstu! Es redzu jums caurī! Es zinu jūsu pagātņi un nākotņi! Jūs esat pelēkais barons no laukiem. Jums vajadzīgi kredīti, un tādēļ gribat pārdot savu meitu. Bet es jums saku, ka tur nekas neiznāks! Skaista dāma jūs gaida. Steidzieties pie tās, jo tur jūsu laime! Es redzu jūsu sejā nākošo ministri!

Dulburs (*galīgi apjucis*). Es... es nezinu... Es neatceros... kur es jūs...

Eiche. Neņemat jaunā, Dulbura kungs! Mēs viņu tūlī izraidīsim laukā. Atļaujiet jūs apsveikt, Dulbura kungs!

Dulburs. Jā, jā... Bet es nesaprotu, ko viņš te... Kas viņam...

Apsveicinās ar Eichi un Johanu.

Johans. Salve, sievastēv!

Dulburs. Jā, jā! Un te nu būs tā mana Malda.

Johans. Sengaidītā! Maldas jaunkundze! Esat sveicināta!

Jānis tai pašā laikā dziļi klanās pret Maldu. Malda skatās uz viņu un neievēro Johanu.

Lilija (piesteidzas Jānim, paņem zem rokas). Tas ir mans princis no Tabago salas!

Sakars. Bet Lilij! *(Steidzas tai pakaļ, satver zem otras rokas.)*

Malda (pazinusi Jāni, pārgalvīgi). Bet varbūt tas ir mans princis!

Jānis saņem Maldu zem otras rokas.

Johans. Maldas jaunkundze! Jūs mani nāvīgi apvainojat! Mans gods mazgājams asinīs! *(Nomet Jāņa priekšā cimdu.)* Mans kungs! Es jūs izaicinul!

Sakars (meklējas pa kabatām, nekā neatrod, izrauj manuskriptu un mutautu, ietin vienu otrā, nosviež pie Jāņa kājām). Arī es, mans kungs, izsaku jums savu nicināšanu!

Jānis uzmin vienu kāju uz cimdu, otru uz mutautā ietīto manuskriptu. Johans un Sakars grib mesties viņam virsū. Malda un Lilija iekliegdamās stājas starpā.

Teodors. Jūsu gaišība! Atļaujiet man jūsu vietā boksēties! Man šinī nozarē arī ir zināšanas. *(Atloca piedurknes.)*

Dulburs (visu laiku mīņājies no vienas kājas uz otru). Man liekas, man liekas... es esmu ārprātīgo namā!

Eiche. Nē, jūs esat cienījama pilsoņa namā. Atļaujiet man piezīmēt, ka jūsu meitas uzvešanās neliecina...

Dulburs. Bet jūsu dēla uzvešanās...

Eiche. Mans kungs...!

Dulburs. Nu, vai zināt, ja jūs šitā, tad es...

Teodors. Saturaties!

*Taisa lēcienu. Johans un Sakars atkāpjas katrs savā kaktā.
Malda un Lilija ciešāki pieķeras Jānim.
Eichem un Dulburam paliek mutes vaļā.*

Teodors (piepeši apstājas, izrauj pulksteni). Amarilla! Pusdeviņi! Mani kungī! Es nevaru turpināt divkauju! Mums ir jāiet. Skaistākā dāma mūs gaida. Tās brošuras un žurku zāles jums laikā piesūtīšu. Uz redzēšanos! Iesim, jūsu gaišība!

Jānis (pret Maldu un Liliju). Gaidi, princese, es nākšu!

Abi ar Teodoru prom pa labi.

*

Johans (uzmauc masku, paķer rapieri un pindzeli, skrien viņiem pakaļ). Nebēgat, zaķupastalas! Nākat kauties!

Lilija. Es aizmirsu viņam uzdot adresi! Jūsu gaišība! Jūsu...

Sakars. Lilij, es tev aizliedzu!

Lilija (sit knipi viņam zem deguna). Tu vēl nekā man nevari aizliegt! Tu vēl neesi mans vīrs!

Malda sāk skaļi smieties, sist plaukstas un griezties pa istabu.

Dulburs. Skuķi, pievaldies, es tev saku!

Eiche. Tas ir par daudz! Tā ir izvirtība!

Sakars (paceļ no zemes manuskriptu, noslauka). Pārpratumu novēršanai atļaujiet man nolasīt vienu dzejoli!

Eiche. Ejat ratā ar savu dzejoli! Mums te ir svarīgas un steidzamas darīšanas, bet viņš bāzīsies virsū ar saviem nekur nederīgiem pantiem!

Sakars. Jūs to par mani? Par maniem «Ilgu mirdzošiem ziediem»! Tas ir par daudz! Tas ir... Eiches kungs, jūs esat vecs... vecs... cienijams pilsonis! (Izrauj pulksteni, klanās.) Manas dāmas un kungī! Piedodat, ka nevaru nolasīt savu dzejoli, jo ļoti steidzos.

Lilija. Tu taču pavadīsi mani mājās?

Sakars. Nekādā ziņā, mans bērns! Svarīgas sabiedriskas darīšanas. Pasēdi vēl britiņu, parunājies ar Maldas jaunkundzi! (Klusāki.) Bet, pielūko, neielaidies ar šo krāpnieku Johanu! Citādi — es arī pasūtīšu žurku zāles. (Klanās, projām.)

Lilija. Nu labi, tad es gaidīšu savu princi. (*Atsēžas dīvanā, žāvājas.*) Garlaicīg!

Eiche. Paldies dievam! Gaiss paliek tīrāks. Piesēžat, Dulbura kungs.

Dulburs (nosēžas). Jā, nu mēs varēsim tūlīņ ķerties pie lietas! Vai šis ir liķieris, Eiches kungs?

Eiche. Jā gan. Uz nākamo radniecību, Dulbura kungs!

Ielej. Abi dzer.

Malda (skaļi un skarbi). Es nesaprotu, — vai esmu še atvesta par putnu biedēkli?

Dulburs. Skuķi!

Eiche. Johan!

Johans (visu laiku paukojies ar iedomāto pretinieku). Jā, papā!

Eiche norāda uz Maldu. Johans nosviež masku, rapieri, pindzeli, izrauj pulksteni, uztraucas, nokrīt uz viena ceļa Maldas priekšā.

Maldas jaunkundze, es jūs . . .

Lilija. Ach!

Johans. Lūdzu netraucēt! Maldas jaunkundze, es jūs milu! Mums jāprecas. Papā ir ar mieru. Viņš tūlīņ ar jums parunās. Bet es ļoti steidzos. Sabiedriskas darīšanas. «Nenāc klāt» — goda lieta. Lūdzu atvainot! Bet kājas jums ir apetitīgas. Vienu skūpstu, mana nākošā sieviņ!

Grib skūpstīt Maldu.

Malda (atgrūž viņu). Jūs neesat pie pilna prāta! Kas jums teica, ka esmu ar mieru pie jums iet?

Dulburs. Malda, sargies!

Johans. Ko? Tas tik būtu joks! Bet es ļoti steidzos! Parunājat ar papā!

Eiche. Johan, tu esi piedzēries!

Johans. Nē, papā! Goda vārds! Mani sauc pienākums! Kungi un dāmas, atvainojat!

Negaidot apkampj Maldu, noskūpstā, pamet Lilijai gaisā bučiņu, paķer deķeli, projām.

Malda. Bezkauna!

Lilija. Smalks cilvēks!

Eiche. Johan! (*Uzlec, skrien līdz durvīm, noplāta rokas.*)

Nelietis! Nu ko jūs, Dulbura kungs, uz to teiksat?

Dulburs (*paspējis pa to laiku izdzert divas glāzes liķiera*).

Es teikšu, ka mūsu laika jaunatne ir galīgi samaitāta.

Nebūtu vēl mēs tā zemes sāls... Vai zinat, Eiches kungs, kam viņš mums vajadzīgs? Noslēgsim to veikalu bez viņa.

Eiche. Es arī tāpat domāju.

Malda. Es arī!

Nosēžas divanā, skatās pār plecu uz Liliju. Tā atbild ar tādu pašu skatu. Paņem no galda kādu žurnālu, pievirzās Maldai tuvāk, smejas, rāda. Malda skatās, arī sāk smieties.

Lilija. Pikanti!

Malda. Bezkaunīgi!

Lilija. Jūs laikam maz esat grozījušies mūsu smalkākā sabiedrībā.

Malda. Grozīties! Un vēl turklāt smalkā sabiedrībā! Nē, nē, to es neesmu darījusi!

Lilija. Var tūliņ redzēt, ka lauciniece.

Eiche. Un kādi būtu jūsu noteikumi, Dulbura kungs?

Dulburs. Es vēlētos zināt jūsu noteikumus, Eiches kungs!

Eiche. Nē, nē, sakāt jūs. Man neērti.

Dulburs. Man arī ir neērti. Tas ir, es gribēju, redzat...

Eiche. Es saprotu, jūs runājat par Maldas pūru.

Dulburs. Nē, es runāju par Johana pūru.

Eiche. Tas ir? ... Vienu acumirkli! (*Izrauj pulksteni.*) Ach, jau ceturksnis uz desmitiem! Dulbura kungs, neņemāt ļaunā! Man ļoti jāsteidzas. Sabiedriskā lieta. Pakavējaties vēl brītiņu. Varbūt Johans pārnāks. Rītu visu nokārtosim un tūliņ uz reģistrāciju. Sveiki, Dulbura kungs! Uz redzēšanos, vedekliņ! Uz redzēšanos, Lilijas jaunkundze!

Padauza Maldas vaigu, paņem cilindri, vēl reizi paskatās pulksteni, projām.

*

Dulburs (*stāv izplestām kājām un rokām*). Nu es patiesi vairs nekā nesaprotu. Vai nu viņi visi traki palikuši, jeb es esmu traks? Kā tu domā, Malda?

Malda. Iespējamās abas varbūtības.

Dulburs. Atstāt viesus, neizdzertu liķieri un aizskriet. Tur vajaga būt sevišķam iemeslam. (*Ielej, dzer, klakšķina mēli.*) Labu liķieri dzer, blēži! Meitu grib un vēl naudu piedevām! Nekā, kundziņi! Jūs svēti samaksāsiet man par precī. Lucija prasa naudu... Velns! (*Izrauj pulksteni.*) Gandrīz piemirsu! Man taču jāskrien pagasta darīšanās. Maldīņ, tu vari britiņu uzkavēties un tad iet pie radiem. Es tik drīzi nebūšu, jo darīšanas visai svarīgas. Uz redzēšanos, bērni! (*Projām.*)

*

Malda un Lilija paliek divatā, skatās viena uz otru, smīn, rausta plecus.

Lilija. Fui! Tie esot vīrieši un vēl no labākām aprindām! Aizskrien kā glicerīnu sadzērušies un atstāj mūs divas vien. Vēl šovakar iestāšos amacoņu ligā, un «Nākotnes sievietē» uzsāksim cīņu pret vīriešiem. Ieteicu jums to pašu darīt.

Malda. Bet ja nu atnāk princis?

Lilija. Ko? Princis? Vai jūs domājat, ka viņš atnāks?

Malda. Esmu pārliccināta. Man šķiet, ka visā šinī lietā ir kāds sekrets.

Lilija. Kāds sekrets, jūs sakāt? Patiesi! Tas var gan būt! Varbūt princis tā iekārtojīs, ka mēs paliekam divas vien, atnāks un mūs nolaupīs. Tas būtu debešķīgil! Kā jūs domājat, vai viņam ir harems?

Malda. Es domāju, ka ne. Viņš nebūs tik bagāts.

Lilija. Zēl! Tāds prieks būtu likt pārējām sievietēm just greizsirdības mokas. Bet tad jau jums būs jāpaliek vienai?

Malda. Kādēļ tā?

Lilija. Tādēļ, ka princis nolaupīs tikai mani.

Malda. Nav teikts, jaunkundze!

Lilija. Ko? Jūs domājat ar mani konkurēt? Jūs! Persona no laukiem!

Malda. Kādēļ ne?

Lilija. Nerunājat! Es neciešu iedomīgas grizetes!

Malda. Es arī ne.

Lilija (piesit kāju). Mierā! Atstājat mani vienu! Ejat ķēķī!

Malda. Labprāt, jo ķēķša droši vien pieklājīgāka par jums.

Lilija. Ā-ā!

Metas uz Maldu, nagus knaibidama. Malda bēg.

Jāņa balss (aiz loga).

Sen par savu iegūt alku
mātesmeitu labāko,
ažurzekēs, maniersmalku,
aizvest līdz uz Tabago.

Lilija. Tas ir viņš!

*Atri izņem no somiņas pūderi un smiņķi, nopūderējas, nokrāso
lūpas, nomelno uzacis, sakārto matus.*

Jānis (parādās portjerās pa labi).

Tur es viņu uzbarotu,
lai var tauki tikums plaukt,
piemērotu darbu dotu:
ikvakarus āzi slaukt.

Lilija (metas viņam pretim, ieķeras elkonī). Princi, jūs nācāt
mani nolaupīt?

Jānis. Jūs protat āzi slaukt?

Lilija. Protu, tikai nolaupat mani!

Rauj Jāni uz savu pusi.

Malda. Es protu ragus turēt, laupat mani!

Rauj Jāni uz otru pusi.

Jānis. Ņemu abas. Vēl šonakt būsīm Tabago salā.

Aizved Liliju un Maldu pa labi.

Priekškars

TREŠAIS CELIENS

Lucijas' dzīvoklis. Istaba atgādina istabu pie Eichēm: portjeras pa labi — uz izeju, pa kreisi — uz Lucijas guļamistabu. Dīvans, galds, dažī krēsli. Vakars. Elektriība. Lucija greznā mājas uzvalkā vaļīgā pozā uz dīvana.

*

Teodors (mētelī un maskā klanās). Kundzene! Mans šefs, «Iekrāšanas Centra» lideris un deputats, cienījamais pilsonis Erichs Eiches kungs uzticējis man jums paziņot, ka šovakar ap pulksten desmitiem viņš pagodinās jūs ar savu visciešāko klātbūtni.

Lucija. Atļaujat vienu jautājumu: vai jums ir zināms, kādā stāvoklī viņa finanses?

Teodors. Jūs būsat ar viņa mīlestību apmierināti.

Lucija. Jūs esat ļoti patīkams. Es atļauju jums nosēsties pie manis uz dīvana.

Teodors. Manas finanses, diemžēl, ir ļoti sliktā stāvoklī.

Lucija. Žēl!

Teodors (nosēžas). Mans šefs izteica domas, ka man vajadzētu cauru vakaru būt viņa tuvumā un pasargāt to no visa ļauna. Viņa pretinieki, tie no opozīcijas, izspiego katru viņa soli. Ja nu tie piepeši dabū zināt, ka viņš apmeklē jūs. Tad viņi taisītu nedzirdētu traci.

Lucija. Patiesi? Tiem no opozīcijas vajaga būt briesmīgiem un interesantiem cilvēkiem!

Teodors. Oh kundzene, savus pretiniekus, sevišķi sievietes, viņi apēd dzīvus!

Lucija. Tas ir interesanti! Lūdzu sēžaties tuvāk! Jūs laikam gan esat no cirka?

Teodors. Es spēlēju cirkā jau trīsdesmit gadus.

Lucija. Reizēm palieku traka aiz vēlēšanās, lai mani apkamptu īsts vīrietis, tāds, kas spēj apēst dzīvu. Nu, skūpstat taču mani!

Teodors. Pie velna! Es neesmu tādēļ nācis šurpu!

Lucija. Es nezinu, kādēļ jūs nācāt, un arī nevēlos zināt. Jūs man patīkat, un ar to pietiek.

Novelk viņu pie sevis. Atskan zvans.

Teodors pietrūkstas kājās.

Teodors. Vai esat ar mieru tūlīņ spēlēt kopā ar mani joku lugu?

Lucija. Ar lielāko prieku!

Teodors. Un dodat man šo pilnu rīcības brīvību?

Lucija. Jā.

Teodors. Spēle sākas. Aiz durvīm ir dzejnieks. Es eju to ielaist.

Aiziet pa labi. Lucija ielaižas divanā.

*

Kārlis Sakars (ienāk, vairākkārt skatās atpakaļ uz durvīm, stingri). Lucij, kas tev ir šis cilvēks?

Lucija. Pagaidām mans portjē.

Sakars. Un nekas vairāk?

Lucija. Nekas vairāk.

Sakars (tragiski). Vai tev un viņam, ja tas būtu kas vairāk! Un cita mīlākā bez manis tev arī nav?

Lucija. Ko tu iedomājies! Protams, nav, izņemot to sentimentālo ministri, kas pie manām kājām raud par savu iztrūkušo bikšu pogu un aiziedams samaksā arvien mazāk, kā apsolijs. Bet tas jau tev dara godu.

Sakars. Vai tu vari apzvērēt savu vārdu patiesību?

Lucija. Es tev zvēru!

Sakars (metas Lucijai klāt un apkampj to). Mana mīlākā, mana muza, kā es tevi dievinu!

Lucija. Ko tu man atnesi?

Sakars. Es uzrakstīju tev dzejoli, kāds vēl nevienai sievietei nav veltīts. Atļauj man viņu nolasīt.

Izvelk no kabatas manuskriptu.

Lucija. Pagaidi! Es gribu zināt, vai tu atnesi man kaut ko realu?

Sakars. Es gribēju, bet steigdamies biju piemirsis naudu mājā. Nākošu reizi atnesīšu tev kaut ko sevišķu.

Lucija. Bet es gribu tūliņ. Dod man gredzenu, kas tev pirkstā!

Sakars. Tas... tas man piemiņa no mātes.

Lucija (novelk gredzenu). Es paņemu viņu ķilā. Ja nākamu reizi atnesīsi citu, dabūsi atpakaļ. (*Uzmauc gredzenu sev pirkstā.*) Tā, nu mēs esam saderināti! Saki, — vai tu mani precēsi, Kārli?

Sakars. Tu joko, Lucij!

Lucija. Bet nemaz. Kāpēc tu domā, ka es jokuju?

Sakars. Tu taču pati sapratīsi, ka par to nevar nopietni runāt. Tavs stāvoklis... tu taču esi pērkama...

Lucija. Un tu neesi pērkams? Atbilde man īsi un skaidri, — tu esi pērkams vai ne?

Sakars. Bet, Lucij, kas tev šovakar noticis?

Lucija. Jā vai nē?

Sakars. Kā tu maz vari nākt uz tādām domām? Es esmu savas tautas labākais pārstāvis, viņas dzejnieks un politiķis. Man jābūt nomodā par sabiedrības tikumiem. Nāc, mīlā, iesim u- guļamistabul! Tu nevari iedomāties, kā es tevis alkstu!

Mēģina apkampt Luciju un piecelt no dīvana.

Lucija (atbīda viņu). Pagaidi, dzejniek! Tu solījies nolasīt man veltīto dzejoli.

Sakars (izvelk manuskriptu, nostājas pozā, uzliek vienu kāju uz krēsla, izstiepj roku).

Tu grieķu hetera ar formām smailām,
tev kaislibas kā censoņpūlis traks,
mēs krītam chaosā ar miesām kailām,
no kura...

Stiprs zvans. Parādās Teodors.

Teodors. Johans Eichel Oberkomandiers, slavas un goda zīmju cienīgs!

Sakars. ... no kura izpeldu kā ķentaurs smags. Johans Eichel! Ko viņš šē meklē? Lucij!

Lucija. Es nezinu, dzejniek!

Sakars. Viņš nedrīkst manis šē redzēt! Tā būtu blamaža!

Lucija. Lienī zem galda! Ātrāki!

Sakars palien zem galda. Lucija pavelk galdauta malu zemāk. Jautra un spēlē ieinteresēta.

*

Johans Eiche (ieskrien, norauj deķeli, nosviež uz grīdas). Es ar to tur pie durvīm vēl reizi boksēšos. Es viņu gāzišu ar «nokauts». Bet papriekšu man jādabū no viņa žurku zāles! Cīņā visi līdzekļi noderīgi. Nenāc klāt!

Lucija. Johan, taču ne pret mani?

Johans. Lucij! Mana cīņā! Mana kiraso pudelīte! Es tūliņ!

Izrauj no kabatas kokaina kastīti, iešņauc, noglabā kastīti, vētraini metas uz Luciju, nogāž to uz dīvana.

Lucija (atraisās no Johana). Pagaidi, Johan! Ko tu man atnesi?

Johans. Tūliņ, manu cimdiņ, tūliņ! (*Izvelk no kabatas kastīti, attaisa, izņem kakla rotu, apliek Lucijai. Tā skatās rokas spoguļi.*) Nu ko? Vai nav apburoši? Tu tagad esi kā zeltkaktaina šampanieša pudele, kā zīdā sasieta fašistu rīkšu saite!

Lucija. Kur tu tādu izrāvi?

Johans. Nevar teikt. Tas ir noslēpums. Nenāc klāt!

Lucija. Priekš manis tev nedrīkst būt noslēpumu. Vai tev ir koks? Iešņauksim.

Johans. Ar lielāko prieku! Lūdzu!

Izvelk kastīti. Abi šņauc.

Lucija. Nu?

Johans. Jā. Es viņu ieguvu pavisam romantiskā kārtā. Mans vecais vakar pārnāca no kādas jubilejas galīgi pilnā. Redzu, guļ viņš uz dīvana, bet pie dīvana zemē kastīte. Paņemu, attaisu — deviņas rungas, kas par kakla šņori! Taisni manai Lucijai kā radīta! Vecais, protams, vēlāk meklēja, bet kas man par daļu! Lai tikai dod man naudu un nemaisās manās darīšanās.

Lucija. Tēva cienīgs dēls un dēla cienīgs tēvs. Ideālas attiecības!

Johans. Jā, man pieder oriģinēlā doma, ka mūsu tautai pienācis renesansa laikmets un mēs kļūsim paraugs visai Eiropai. Nenāc klāt!

Sakars (*pa bāž pret publiku no galda apakšas galvu*). Tās ir manas domas, nekrietno plaģiator un mīļāko zagli!

Johans (*izvelk kokainu*). Šņauksim, Lucij! Lai dzīvo mūsu ģimenes nesatricināmā tikumība! Lai dzīvo viņas stiprākie balsti: tautas diždēli un censoņi! Iesim guļamistabā, Lucij!

Zvans. Portjerās Teodora galva.

Teodors. Erichs Eiche kungs, nākošais karalis!

Nozūd.

Johans. Tēvs! Viņš nedrīkst mani šē redzēt!

Lucija. Nāc šurp!

Pieved to pie portjerām pa kreisi, pavelk vienu pusi drusku sārus, nostāda Johanu starp portjeru un sienu.

*

Erichs Eiche (*svinīgi ienāk, pūderējies, liela balta puķe pogas caurumā, rokā puķu pušķis, klanās*). Sveika, mana dārgā Lucija! Atļauj man jūs iepriecināt ar šīm puķītēm, kuras jums tik līdzīgas.

Lucija. Jūs esat ļoti laipns, Eiches kungs!

Eiche. Un atļauj man jautāt, vai mēs būsīm šē absolūti netraucēti?

Lucija. Absolūti netraucēti. Jūs varat būt pilnīgi droši, ka mūs neviens nepārsteigs.

Eiche. Neņemāt ļaunā, mans bērns, bet man jābūt nomodā par sava vārda labo slavu, kas ir arī visas mūsu sabiedrības labā slava. Vai atļauts atsēsties dīvanā?

Lucija. Lūdzu!

Eiche. Vai drīkstu lūgt jūs sev blakus?

Lucija. Kāpēc ne! (*Nosēžas dīvanā.*)

Johans mazliet paver portjeru, smagi nopūšas.

Eiche. Jūs nopūtāties, mans bērns? Jā, jā, ir jau arī ko nopūsties! Nu sakāt, — kādēļ jums jāved šāda dzīve? Vai jūs nevarat godīgi strādāt? Vai apprecēties?

Lucija. Nu apprecat mani, Eiches kungs!

Eiche. Jūs mīlat jokot, mans bērns! Bet ticat man, ka es no visas sirds nožēloju jūs un jums līdzīgas. «Iekrāšanas Centrs» pat ir nodomājis turpmāk ziedot zināmu sumu pestīšanas armijas pabalstišanai.

Sakars (zem galda). Ak tu vecais liekulis!

Eiche. Vai jūs ko teicāt? Nē? Nu, protams, ko gan jūs varējāt teikt sev par attaisnošanu. Tik jauna un skaista...

Oh, par daudz skaista! Vai es drīkstu lūgt jūs sev tuvāk?

Lucija. Labprāt, ja jūsu tikumība to atļauj.

Eiche. Viņa to var sev atļaut. Viņai ir stingrs pamats zem kājām, un no ceļa tā nekad nenoklidīs. Vai es drīkstu attaisīt jūsu podziņas uz muguras?

Lucija. Eiches kungs, tas maksā naudu!

Eiche. Naudu? Un to jūs spējat izrunāt tik mierīgi, it kā lieta grozītos ap kādu pārdodamu priekšmetu. Mans dievs, cik jūs esat samaitāta! Man allaž vajaga būt nomodā par sabiedrību un viņas tikumiem.

Lucija. Tad jūs laikam taisāties par ministri?

Eiche. Ministri! He, he, he! Kas ir ministrs! Tas ir latīņu vārds un nozīmē kalps. Lideris ir vairāk kā ministrs.

Lucija. Varbūt jūs taisāties par pašu karali?

Eiche. Karali? Bērns, kur jums tādas domas?

Lucija. Es uzminēju! Lieliski! Starp maniem pielūdzējiem būs arī viens karalis!

Eiche. Karalis! Jā, tā ir pavisam cita lieta! Tās podziņas. Atļaujiet tās podziņas. Jūs esat izvēlos par savu troni. Karalis grib valdīt. Atļaujiet viņam kāpt tronī. Iesim guļamistabā!

Zvans. *Eiche* sastingst.

Teodors (starp portjerām). Žanis Dulburs, barons no laukiem!

Eiche. Nelaist iekšā!

Teodors. Es nevaru. Viņam kāja durvju starpā! (*Nozūd.*)

Eiche. Velns! Viņš nedrīkst mani šie redzēt! Ja to dabūs zināt

opozīcija, tad esmu beigts! Lucij, mīlais bērns, glābjat mani!

Sakars un Johans (abi reizē pabāž galvas, priecīgi). Ē-ē!

Lucija. Ātrāk aiz divana! Gulstaties uz grīdas!

Eiche. Oi, oi! (Nozūd aiz divana.)

*

Zanis Dulburs (ienāk ar muguru pa priekšu, vienā rokā sviesta spainīts, otrā cūkas šķiņķis, kabatās pudeles. Pats iekšā, galva aiz portjerām). Es nevaru atcerēties, kur es jūs... ko? Labi. Dabūsat dzeramnaudu. Tikai lai neviens neienāk! Un pats arī nerādāties! Pie jaunkundzēm mīlu būt viens.

Atgriežas, ierauga Luciju, nosviež spainīti uz grīdas, šķiņķi uz divana, sagrābj Luciju, žņaudz to apkampienos.

Lucija (veldi pretodamās). Onkul, jūs mani nožņausat!

Dulburs. Kas es tev par onkuli? Tu pati redzi, cik es karsts un traks. Pašos ziedu gados. (Palaiž un apskata to.) Bet esi gan tu man skaistule! Īsta trīs gadus veca zviedru ķēvīte! Nu nāc, nāc, paraugies, ko es tev atnesu! Sviests. Divdesmit mārciņas. No Angelnas sugas govīm, kas visas ierakstītas ciltsg_rāmatā. Šķiņķis. No vistreknākās Jorkšīras cūkas. Tu aprīsi mēlīti ēzdama. (Liek sviestu un šķiņķi galdā. Velk no kabatas pudeles un saldumus.) Te būs vaniļķes krējumiņš tev un benedikteris man, un te vēl divi dažādi liķierīši abiem. Bet še Briģera šokolade. Uzdzīvosim šovakar pa ministru modei.

Lucija. Onkul, jūs esat lielisks!

Dulburs. Atkal onkulis! Kad tu izputētū! Sauc mani par Zani. Un pagādā glāzes! Ātri!

*

Lucija iziet pa labi pēc glāzēm, Dulburs izvelk nazi un atkorķē pudeles. Trīs galvas reizē parādās no savām paslēptuvēm un atkal nozūd. Lucija atgriežas ar glāzēm. Aiz viņas portjerās Teodora smīnošā seja.

Dulburs (ielej, pieskandina). Uz šī vakara jaukumiem! Tev gan laikam manis ļoti gribējās?

Lucija. Tas ir — kā?

Dulburs. Nu, tu atrakstīji tik karstu vēstuli, ka es vairs nekur nespēju valdīties. Protams, beigās bija viens vēsāks vārdiņš — naudu! Šī vēstule mani padarīja traku. Es apskaužu senos muižniekus, kuriem nekad netrūka skaistu kalpoņu. Kādēļ gan arī mēs nevarētu tā ierīkoties, ja mums ir nauda? Nebūtu tūliņ jāskrien uz pilsētu.

Lucija. Blakus ķēvnicām un govnicām skaistu un padevīgu kalpoņu audzētava! Tas ir ģeniali!

Dulburs. Jā, un dzīve caur to kļūtu tikumīgāka. Bet tagad es gribu dejot!

Grūž uz kreiso pusi galdu ar visu Sakaru, kas kūleņo pa galda apakšu līdzī. Nogrūž galdu līdz portjerām, atstāj. Saņer Luciju.

Lucija. Bet mums jau nav muzikas.

Dulburs. Kā nav muzikas! (*Pieskrien pie portjerām pa labi, sauc.*) Kumēdiņu taisītāj, spēlē! Dabūsi dzeramnaudu!

Atskan muzika. Dulburs ar Luciju šiberē. No galda apakšas izbāžas Sakara roka un grābsta pa galda virsu pēc pudeles.

Atrod benediktīnu. Šinī brīdī no portjerām parādās Johana roka, izrauj Sakaram pudeli un nozūd ar to aiz portjerām. Gar dīvana galu glūn Eiches galva. Dulburs ar Luciju dejo viņiem garām. Eiche piepeši sāk šķaudīties.

Dulburs (apstājas). Kas tas? Ko tas nozīmē?

Lucija. Nekas, nekas. Tur laikam mans kaķis šķaudījās. Kis, kis, mincīt!

Dulburs. Lucij, tu mani krāp! Istabā ir vēl kāds vīrietis!

Grib skatīties aiz dīvana. Šinī acumirkli atskan stiprs zvans. Dulburs apstājas.

Teodors (portjerās). Princis Jānosss no Tabago salas ar divām dāmām.

Dulburs. Nelaid iekšā!

Teodors. Es nevaru pretoties prinča gribai. Es brīdinu Dulbura kungu! Viena no dāmām viņu ļoti labi pazīst.

Dulburs. Deviņi pārkoņi! Tad jāšļūc pa diegu! (*Paķer no galda sviesta spainīti un šķiņķi, meklē benediktinu.*) Sasodīts! Kur tā benediktera pudele palikusi!

Lucija. Ātrāk guļamistabā!

Dulburs ar spainīti vienā un šķiņķīti otrā rokā nozūd pa kreisi.

*

Ienāk Jānis, Malda un Lilija. Aiz viņiem Teodors, kas paliek stāvēt pie portjerām.

Jānis. Tagad mēs esam vietējā haremā, manas dāmas!

Lucija. Mans kungs, es lūdzu pie manis ierasties bez dāmām!

Lilija. Un šī ir viena no jūsu sievām, princi? Cik greizsirdīga!

Tas man patīk. O, kā es viņu kaitināšu!

Sakars (pabāž galvu). Debess, tā ir Lilija!

Lucija. Jaunkundze, ko jūs šē gribat?

Lilija. To pašu, ko jūs.

Iet Lucijai tuvāk. Aiz dīvāna redzama Eiches galva.

Lucija. Jūs esat nekauņa!

Lilija. Nekas, skaista dāma!

Lucija. Pēdējo reizi: ko jūs īsti vēlaties?

Lilija. Ieņemt jūsu vietu.

Lucija (kreiso roku sānos, ar labo rāda uz durvīm). Ejat laukā!

Lilija (saķer Lucijas roku). Mans gredzens jūsu pirkstā! Sakāt, — kur jūs to ņemāt?

Lucija (mēģina atsvabināties). Laižat vaļā, neprātīgā!

Lilija. Es to dāvāju savam Kārlim, un nu viņš atrodas pie jums! Ak tad jūs esat tā, ar kuru viņš mani pievi! To es jums nepiedošu!

Nagus knaibīdama, metas Lucijai virsū. Zem galda parādās un atkal nozūd Sakara galva. No portjerām pa labi izlien slauķes kāts. Jānis ar Maldu atkāpjas pret vidējo sienu. Aiz dīvāna gala bailēs ieplestas Eiches acis. Portjerās pa kreisi puse no Dulbura sejas.

Lucija. Glābjat mani! (*Metas aiz Teodora.*)

Sai acumirkli portjeras pa labi pašķiras. Viņās parādās Ance, rokā lietussargs, saskrienas ar Liliju. Dulbura seja izstiepjas garumā un nozūd.

Ance (lietussargu vicinādama, pret *Liliju*). Netikle! Kur ir mans vīrs?

Lilija. Jūs esat traka!

Ance pagrūž *Liliju* nost, pieskrien pie galda, grūž zem tā ar lietussargu.

Sakars izlien no galda apakšas, apjucis nogriežas, paliek stāvēt.

Lilija. Es gībstu! (Atrīt dīvanā.)

Ance (grūž ar lietussargu aiz dīvana). Te ir vēl viens! Lien tikai laukā, krāpniek!

Eiche. Lēnāk, lēnāk, kundzel! Es neesmu jūsu vīrs! (*Pieceļas, pagriežas pret sienu.*)

Ance. Te būs vēl viens!

Skrien pie portjerām pa kreisi, atrauj. Parādās *Johans*, piedzēries, apķēries slauķes kātam, tukšā benedikta pudele aizbāzta aiz vestes.

Eiche (galīgā apjukumā). Johan!

Johans. Ja, lieber Papa! Nenāc klāt!

Mēģina spert soli uz priekšu, sagriļojas, atspiežas pret sienu, paliek stāvēt.

Ance. Viņam vajaga būt turl!

Ieskrien guļamistabā. No turienes izdrāžas *Dulburs*, vienā rokā sviesta spainītis, otrā šķiņķis. Ierauga *Johanu*, atlec atpakaļ, ierauga *Eichi*, tāpat; metas pie *Jāņa* un *Maldas*, kuri zem rokas stāv dibena plāna vidū, paceļ rokas ar spainīti un šķiņķi. Aiz viņa *Ance* ar lietussargu.

Dulburs. Mani bērni, es nācu šurp, lai dotu jums savu svētību. Augļojaties un vairojaties...

Ance (ar paceltu lietussargu). Nepiekrāps! Tagad es došu tev savu svētību!

Metas uz vīru ar lietussargu un sāk to apstrādāt. *Tas* slēpjas aiz *Jāņa* un *Maldas*. *Ance* beidz apstrādāt *Dulburu* un metas uz *Liliju*.

Sakars. Ne tā, ne tā! Viņa ir vainīga! (*Rāda uz Luciju.*)
Visi (*dūres pret Luciju kratīdami*). Viņa, tikai viņa pie visa vainīga!

Lucija (*slēpjas aiz Teodora*). Glābjat mani!

Teodors (*panāk uz priekšu*). Man liels prieks, tautieši, redzēt jūs bez maskām. Tagad varu noņemt arī savu. (*Nomet cepuri un norauj masku.*) Man ir tas gods! «Darba Tauris» līdzstrādnieks Toreodors. Labvakar, saimniek Dulbur! Labvakar, direktor Eiche! Sveiks, vecais biedri Kārli Sakar! Es ļoti priecājos jūs atkal redzēt!

Jānis (*arī bez cepures un maskas*). Labvakar, sievastēv!

Dulburs (*izbailēs kārpjas atpakaļ un nokrīt uz galda*). Teodors! Jānis! Tā taču ir... pasterdiena!

Johans. Kur mans ste... steks? Pi... pindzele? Nenāc klāt! Es esmu Musolini... kvadratā! (*Nokrīt četrāpus uz grīdas.*)

Sakars (*ieķer sev matos*). Opozīcija dabūs visu zināt!

Eiche (*sviedrus slaucīdams*). Mēs esam beigti!

Visi. Mēs esam beigti!

Priekškars